

YEREL HALKIN ISPARTA TURİZMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A RESEARCH STUDY FOR PERCEPTIONS OF ISPARTA COMMUNITY ABOUT TOURISM IN ISPARTA

Doç.Dr.Hulusi DOĞAN¹
Yrd.Doç.Dr.Engin ÜNGÜREN²

ÖZET

Bu çalışma Isparta ili turizm potansiyeli ile Isparta halkının turizm bakış açısını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde araştırmada veriler anket uygulanarak toplanmış ve istatistiksel analizler 785 anketten elde edilen veriler ışığında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ortaya çıkan temel sonuçlara göre, (1) Isparta halkı güllü, Eğirdir Gölünü, Davraz Dağını, Yalvaç ve kanyonunu turizmde şehrin en önemli sembolleri olarak görmekte, (2) gerek gölleri, dağları, yaylaları, mağaraları, gerekse sosyo-kültürel ve tarihi değerleri ile Isparta ilinin turizmde önemli bir potansiyele sahip olduğunu düşünmekte, (3) ancak turizmde altyapı ve tanıtım sorunlarının giderilmesi için önemli yatırımlar yapılması gerektiğine, (4) başarı için de toplumun tüm tarafları arasında etkin bir dayanışma ve koordinasyona ihtiyaç olduğuna inanmaktadırlar.

ABSTRACT

The objective of this study is to determine the tourism potential of Isparta and the perceptions of Isparta community toward the tourism in Isparta. In this context, a survey questionnaire was designed and a total of 785 completed questionnaires were used in the statistical analyses of the study. The main results of the study are (1) Isparta community believe that rose, Eğirdir Lake, Davraz Mountain, Yalvaç and the Canion are the first outstanding symbols of Isparta in tourism, (2) Isparta has a grate chance in tourism with its lakes, caverns, mountains, plateaus as well as socio-cultural potential and historical places, (3) but extra invenstments should be made to eliminate problems in infrastructure and the presentation of Isparta, and (4) an effective cooperation and coordination among all sides of the community is needed to succeed.

Isparta, Turizm, Turizm Potansiyeli, Yerel Halk.
Isparta, Tourism, Potential of Tourism, The Local Community

¹ Akdeniz Üniversitesi Alanya İşletme Fakültesi, hulusidogan@akdeniz.edu.tr

² Akdeniz Üniversitesi Alanya İşletme Fakültesi, enginunguren@akdeniz.edu.tr

GİRİŞ

Çok boyutlu bir olgu olan turizm, insanların günlük yaşamlarını sürdürdükleri çevrelerden ayrılarak sosyal, kültürel ve ekonomik özellikleri içeren bir süreci, değişik çevrelerde yaşamalarını ve kısa-orta-uzun süreli olarak konaklamalarını ifade etmektedir (Kısa-Ovalı, 2007: 65). Bu kapsamda turizm, ülkeye döviz getirme ve istihdam oluşturma özelliği ile ekonomik; turistlere hizmet sunma, onların eğlence, dinleme ve diğer ihtiyaçlarını karşılama ve farklı kültürleri bir araya getirme özelliği ile sosyo-kültürel, oluşturduğu kaynak kullanım talepleri ile de çevresel bir faaliyettir. Kısaca turizm olgusu, sosyal etkileşim ve değişimin önemli unsurlarından bir tanesidir.

Turizm sektörü, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinde önemli bir paya sahiptir. Küresel anlamda dünyanın en büyük sektörlerinin başında yer aldığı gibi, dünyada en hızlı büyüyen ve gelişen sektörlerden birisi olma özelliğine de sahiptir. Turizm sektörünün temel arz verileri bölgelerin doğal, sosyo-kültürel ve tarihsel kaynaklara bağlı olduğundan diğer sektörlerden farklı olarak kalkınmayı hızlandırmaktadır (Çeken, 2004: 295).

Ülkemizde turizm hareketleri, daha çok güney ve batı kıyılarımızda yaz aylarında yoğunlaşan ve deniz-kum-güneş üçgeninde gelişen kitle turizm faaliyeti olarak önem kazanmıştır. Kıyıların yoğun turizm faaliyetine sahne olması, beraberinde, çok değişik sorunları da ortaya çıkarmıştır. Bu sorunlar ve tatil anlayışındaki değişimler ile turizm anlayışı, alışılmış turizm merkezlerinden uzak, doğa ile iç içe, kırsal kültürleri tanımaya yönelik ve onlarla beraber, çevre ile uyumlu tesislerde, bozulmamış ve temiz bir çevrede yapılan faaliyet olarak ortaya çıkmaya başlamıştır (Ceylan ve Demirkaya, 2004: 82; Yılmaz ve Şahin, 2009: 350). Özetle turizmin geliştiği ve çeşitlendiği ülkemizde, turizme yeni açılacak alanların belirlenmesine yönelik araştırmalar önem kazanmaktadır.

VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planının 1586. maddesinde; turizmin coğrafi bölgelere dengeli dağılımını sağlayarak, dış pazarlarda turist tercihlerindeki değişimi de dikkate alarak yeni alternatif alanlar oluşturmak amacıyla; kış turizmi, dağ turizmi, termal turizm, sağlık turizmi, yat turizmi, kongre turizmi ve eko turizm gibi alternatif turizm faaliyetlerine yönlendirmenin büyük önem taşıdığı vurgulanmaktadır (Ceylan ve Demirkaya, 2004: 81). Bununla paralel Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2013'de, ülkemizin doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerini koruma-kullanma dengesi içinde kullanmayı ve turizm alternatiflerini geliştirerek ülkemizin turizmden alacağı payı arttırmayı hedef almaktadır.

Bu çalışmada, öncelikli olarak Isparta ilindeki turizm potansiyeli, turizm potansiyelinin Isparta'nın gelişimine etkisi ele alındıktan sonra, ampirik bir uygulamayla Isparta'da yaşayan halkın öncelikli sorunları tespit edilmiş ve Isparta'daki çeşitli kesimlerin bakış açısından, Isparta'nın Turizm Potansiyeli ve Uygulamaları, Isparta Turizminin Sorunları, Isparta Turizmini

Geliştirme Stratejileri, Turizmin Isparta'ya Sağlayacağı Katkılar, Festivaller ve Isparta çevresi şeklinde beş boyut altında incelenmiştir.

1. ISPARTA ve TURİZM

Isparta, Akdeniz Bölgesinin batı bölümünün iç kesiminde yer almakta olup, "Göller Bölgesi"nin merkezi olarak kabul edilmektedir. Isparta'nın yüzölçümü 8.933 km² dir. Isparta'nın doğusunda, Konya'nın Beyşehir, Doğanhisar ve Akşehir ilçeleri; kuzeyinde, Afyon'un Çay, Şuhut, Dinar ve Dazkırı ilçeleri; batısında, Burdur'un Merkez, Ağlasun ve Bucak ilçeleri; güneyinde ise Antalya'nın Serik ve Manavgat ilçeleri bulunmaktadır. Isparta'nın rakımı 1050 metredir. Isparta'nın yeryüzü şekillerinin % 68,4'ü dağlar, % 16,8'i ovalar, %14,8'i platolardan oluşmaktadır. Topraklarının %74'ü tarıma elverişlidir. İlin %7,5'i göllerle kaplıdır. Isparta bitki coğrafyası açısından Akdeniz ve İran-Turan bölgelerinin kesişim yerinde bulunan farklı ekolojik koşullara sahiptir. Küçük yüzölçümü floristik açıdan oldukça zengindir. Isparta ili arazisinin yarısına yakın bir kısmı ormanlardan oluşmaktadır (Durgun, 2006: 75).

Akdeniz, Ege ve İç Anadolu bölgeleri arasında önemli bir coğrafi noktada yer alan Isparta, Anadolu'nun tarihi geçmişinden nasibini bolca almıştır. Tarihi boyunca sürekli yerleşim görmüş olan Isparta, birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bu sebepten dolayı Isparta tabiatıyla, tarihi güzellikleriyle gelişmeye hazır bir turizm potansiyeline sahiptir (Durgun, 2006: 85). Bu bölümde Isparta'nın gelişmesinde turizmin rolüyle ilgili açıklamalarda bulunulacaktır.

Öncelikli olarak her bir coğrafi bölgenin kendine özgü gelişme karakteristikleri ve dinamik sektörleri bulunmaktadır (Yavuz ve Çiçek, 2009: 170). İlgili bölgenin taşımış olduğu özelliklere göre, bazı sektörlerin katkısı diğerlerine göre daha fazla olabilmektedir. Başka bir ifadeyle, belirli sektörler ilgili bölgede lokomotif görevi taşımaktadır (Türkoğlu ve Gövdere, 2005: 33). Bu kapsam çerçevesinde turizm sektörü belli bölgelerde (Antalya, Alanya, Kemer, Manavgat, Belek, Kuşadası, Bodrum, Marmaris, Fethiye vd) istihdam oluşturması, bölgeyi kalkındırması, çevreyi geliştirmesi, kültürel düzeyi artırması bakımından lokomotif sektör konumundadır.

Herhangi bir yerin turist çekebilme potansiyeli üç unsura bağlıdır. Turizmin temel unsurları ya da turizmin arz kaynakları denen bu üç kavram çekicilik, erişim ve konaklamadır. Çekicilikler, turizmin yer seçiminde rol oynayan coğrafi kaynaklardır ve turistlerin bir alanı ziyaret etme isteğini doğururlar (Ceylan, 2004: 63). Erişim, ilgili destinasyona ulaşımın kolaylığı, hızı, kalitesi, fiyat cazipliği konularını kapsamaktadır. Konaklama ise bölgeye yapılan ziyaret kapsamında gecelemeyle birlikte, konaklama tesis sayısının yeterliliğini, hizmet kalitesini, diğer hizmetlerinin sunumunu (yeme&içme, eğlence, vb.) içermektedir. Bu kapsam çerçevesinde Isparta'daki turizm potansiyeli ele alındığında karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır;

Turistik çekicilik konusunda Isparta muazzam bir potansiyele sahiptir (Tablo 1). Fakat Isparta sahip olduğu bu muazzam değeri kullanamamakta ve tanıtımını yapamamaktadır. Erişim konusunda Isparta'nın; turizmin merkezi sayılan ve yıllık 9 milyonluk turist çeken Antalya'ya komşu olması, çok büyük bir avantaj olarak görülebilir. Ayrıca Isparta'da havalimanının bulunması erişimi kolaylaştıran diğer bir faktördür. Üçüncü faktör olan konaklama konusunda ise Isparta'nın eksiklikleri olduğu ve yatırıma ihtiyacı olduğu görülmektedir (Mevcut konaklama tesisleri için Bkz. Tablo 2). Konaklama ve diğer yatırımların hızlanması ve çoğalması bölgedeki mevcut turizm potansiyelinin anlaşılmasıyla ivme kazanacaktır. Bahsedilen bu konularla ilgili detaylı açıklamalara araştırma bölümünde yer verilmiştir.

Tablo 1: Isparta'nın Taşıdığı Turizm Potansiyeli

İnanç Turizmi	Aya Payana (<i>Baniya</i>) Kilisesi, Aya Yorgi Kilisesi, Aya Stefanos Kilisesi, Aziz St. Paul Kilisesi, Barla
Kültür Turizmi	Seleukeia Sidera (Bayat) Antik Kenti, Timbria Antik Kolonisi, Prostanna Antik Kenti, Parlais Antik Kenti, Fari (Binda) Harabeleri, Tymandos (Yassören) Antik Kenti, Adada Antik Kenti, Tol Harabeleri, Apollonia Mordion Antik Kenti, Antiocheria Antik Kenti, Artemis Tapınağı.
Mağara Turizmi	Pınargözü Mağarası, Zindan Mağarası, Gümüş İni Mağarası, Erenler Mağarası, Cıv Mağarası, Kuz Mağarası, Karataş Mağarası
Kış Turizmi	Davraz, Çobanisa Köyü
Yayla Turizmi	Sorgun Yaylası, Toto Yaylası, Söğüt Yaylası, Zengi Yaylası
Ornitoloji (Kuş Gözetleme Turizmi))	Kovada Gölü ve Milli Parkı, Kızıldağ Milli Parkı, Kasnak Meşesi Tabiatı Koruma Alanı, Çandır Barajı,
Av Turizmi	Eğirdir Gölü, Hoyran Gölü
Su Sporları	Eğirdir Gölü (yüzme, yelken, sörf) Yazılı Kanyon Tabiat Parkında (rafting)
Ekoturizm	Kovada Gölü ve Milli Parkı, Kızıldağ Milli Parkı
Festivaller	Gül, Halı, Kültür ve Turizm Festivali, Davraz Kar Festivali, Antiokheia Kültür ve Sanat Festivali, Eğirdir Kültür ve Turizm Festivali, Eğirdir Uluslararası Dağcılık Festivali
Kamp ve Karavan Turizmi	Eğirdir Gölü, Eğirdir Kovada Milli Parkı, Çandır Yazılı Kanyon, Kızıldağ Milli Parkı
Yamaç Paraşüdü	Eğirdir Dağı, Davraz Dağı
Foto Safari	Kovada Milli Parkı, Sütçüler Çandır Yazılı Kanyon Tabiat Parkı, Eğirdir Yukarı Gökdere Köyü, Kasnak Meşesi Tabiatı Koruma Alanı, Eğirdir Akpınar Köyü, Hoyran Gölü, Ş.Karaağaç Kızıldağ Milli Parkı, Sütçüler Tota Yaylası.
Trekking	Eğirdir-Akpınar Köyü, Eğirdir-Okucaklı Yaylası, Yukarı Gökdere Köyü, Kasnak Meşesi Tabiatı Koruma Alanı, Kovada Gölü Çevresi, Gökbüvet Kanyon, Çandır Yazılı Kanyon, Söğüt Yaylası,

Kaynak: Türkoğlu vd., 2005: 30; Durgun, 2007: 94; Ceylan ve Demirkaya, 2009: 81; Isparta Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 2004: 42; Nayir, 2009: 51 kaynaklarından derlenmiştir

Turizm, bölgesel kalkınmaya etki eden önemli sektörlerden biridir. Bundan dolayı, ekonomik gelişme ve istihdam oluşturmanın bir aracı olan turizm, günümüzde bölgesel gelişme ve bölgesel mirasın korunması ve geliştirilmesinde bir araç olmaya başlamıştır. Özetle bir bölgede turizmin etkin bir şekilde hayata geçirilmesi, bölgedeki yatırımları arttırmakta,

bölgede istihdam olanakları oluşturmakta, bölgenin altyapısının gelişmesini sağlamakta, küresel düzeyde dünya ile bütünlemeyi sağlamaktadır. Bu sebeple az gelişmiş bölgelerde turizmin teşvik edilerek bölgesel kalkınmanın sağlanması AB'nin üye ülkelerinde güçlü fonlarla desteklediği bir uygulamadır. Ayrıca AB Bölgesel Politikası, bölgesel dengesizliklerin azaltılması ve istihdamın teşvik edilmesi için turizmin önemli bir kaynak olduğunu kabul etmiştir (Durgun, 2006: 79-80).

Tablo 2: Isparta ilindeki Kültür ve Turizm Bakanlığı İşletme Belgeli Oteller

Otelin Adı	Otelin Sınıfı	Kapasitesi
Büyük Isparta Oteli	****	63 Oda 126 Yatak
Davras Sirene Oteli	****	122 Oda 280 Yatak
Bolat Oteli	***	60 Oda 118 Yatak
Akkoç Oteli	*	26 Oda 46 Yatak
Artan Oteli	**	36 Oda 71 Yatak
Basmacıoğlu Oteli	Özel	58 Oda 124 Yatak
Eğirdir Otel	**	63 Oda 126 Yatak
Koç Oteli	**	29 Oda 50 Yatak
Oba Oteli	**	20 Oda 40 Yatak
Kroisos Lake Resort Oteli	**	18 Oda 36 Yatak

Kaynak: Isparta Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü İstatistikleri

Aşağıda yer alan Tablo 3'de yıllara göre Isparta'da konaklayan yerli ve yabancı turist sayıları yer almaktadır. Buna göre Isparta'da en fazla konaklamanın gerçekleştiği yılın 2003 yılı olduğu görülmektedir. 2003 yılının en ilginç tarafı yerli turist açısından konaklamanın en yüksek olduğu yıl; yabancı turist açısından da konaklamanın en düşük olduğu yıldır. 2003 yılında elde edilen en yüksek geceleme sayısına karşı, 2004 yılı, 1999 yılından sonra konaklamanın en düşük olduğu yıl olarak göze çarpmaktadır. Tablo 4'de yer alan yıllara göre Türkiye'ye gelen yabancı turist sayıları 2006 yılı haricinde önemli bir oranda artış gösterirken, Isparta için aynı durum söz konusu değildir.

Tablo 3: Yıllara Göre Isparta İlinde Konaklayan Turist İstatistikleri

Yıllar	Geceleyen Turist Sayısı		
	Yerli	Yabancı	Toplam
1999	93.975	12.107	106.082
2000	116.144	9.593	125.737
2001	134.646	11.510	146.186
2002	135.606	1.400	149.606
2003	165.515	8.332	173.847
2004	106.310	14.069	120.379
2005	126.064	25.009	151.073
2006	131.822	10.760	142.582
2007	151.741	14.640	166.381
2008	152.481	12.269	164.750
2009	135.671	21.608	157.279

Kaynak: Isparta Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü İstatistikleri

Isparta'daki yabancı turist konaklama rakamlarının düşük olması, bölgeyi ziyaret eden yabancı turistlerin az olduğu anlamına gelmemektedir. Çünkü Isparta'nın sahip olduğu zengin tarihi, kültürel ve doğal kaynaklarına seyahat acentaları tarafından günü birlik turlar düzenlenmektedir. Düzenlenen günü birlik turlar, bölgenin günün belli bir saati içerisinde ziyaret edilmesi ve konaklamanın başka bir bölgede sağlanmasıyla gerçekleşmektedir. Bu durum karşısında bölgeyi ziyaret eden turist konaklama yapmadan bölgeden ayrılmaktadır. Mevcut otellerin hizmet ve kalitelerini artırmaları, çevre ve alt yapı çalışmalarının düzenlenmesi, yeme-içme tesislerinin açılması, alışveriş imkanlarının ve rekreasyonel faaliyetlerin hayata geçirilmesi, bölgeyi ziyaret eden turistlerin bölgede konaklamalarının sağlayacak olan faktörlerden bazılarıdır.

Tablo 4: Türkiye ve Isparta'ya Gelen Yabancı Ziyaretçilerin Yıllara Dağılımı

Yıllar	Türkiye	Isparta
1999	7.487.285	12.107
2000	10.428.153	9.593
2001	11.618.919	11.510
2002	13.256.028	1.400
2003	14.029.558	8.332
2004	17.516.908	14.069
2005	21.124.886	25.009
2006	19.819.833	10.760
2007	23.340.911	14.640
2008	26.336.677	12.269
2009	27.077.114	21.608

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri

Isparta Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü verilerine göre Isparta için turizm geliri, geceleleyen toplam turist sayısı 25 dolarla çarpılarak hesaplanmaktadır. Turizm gelirini hesaplamada kullanılan 25 dolar rakamı sadece yeme-içme ve konaklamayı kapsamaktadır (Durgun, 2006: 110). Geliştirilecek bir politika ve alternatif imkanlarla bu rakam daha yüksek rakamlara çekilebilir. Özetle muazzam bir turizm potansiyelini bünyesinde barındıran Isparta, turizmde alınacak bir takım önlemlerle ve ar-ge çalışmalarıyla büyük bir gelişme ve kalkınma sürecini yakalayabilir.

2. ARAŞTIRMA

Çalışmanın temel amacını, Isparta ilinin turizm potansiyelinin ortaya çıkarılması ve Isparta'daki yöre halkının turizm olgusuna yönelik tutumlarının belirlenmesi oluşturmaktadır. Bu amaçla, öncelikli olarak

Isparta’da yaşayan halkın, bölgedeki turizm potansiyeli hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğu, Isparta ve Isparta’da turizm denince akla ilk neyin geldiği, bölgede geliştirilmesi gereken turizm türlerinin neler olabileceği konularına cevap bulunmaya çalışılmıştır. Sonrasında ise yöre halkının turizm olgusuna yönelik tutumları belirlenmiş ve mesleklere göre tutumlar arasında farklılık olup olmadığı araştırılmıştır.

Genel tarama modeline uygun olarak yürütülen bu çalışmada, veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik sorular yer almaktadır. İkinci bölüm ise araştırmacılar tarafından geliştirilen Isparta’nın Turizm potansiyeli-kullanımı ve geliştirilmesine yönelik yerel halkın görüşlerini belirlemeyi amaçlayan önermelerden oluşmaktadır. Ölçekte 5’li Likert (1 Hiç katılmıyorum, 5 Tamamen Katılıyorum) derecelendirme sistemi kullanılmıştır. 17 önermeden oluşan anket formu 785 kişiye yüz yüze görüşerek uygulanmıştır.

Elde edilen veriler SPSS 13 Paket programları ile değerlendirilmiştir. 17 önermeden oluşan ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacı ile Cronbach Alpha değeri hesaplanmıştır. Bu değer 0,786 olarak bulunmuştur. Söz konusu katsayı da güvenilirlik ölçütü olarak kabul edilebilen 0.50 ile 0.90 aralığında bir değer olduğundan ölçeğin güvenilir olduğu ileri sürülebilir. Demografik değişkenlere ilişkin verilerin yorumlanmasında frekans ve yüzde analizinden yararlanılmıştır. Isparta’daki yöre halkının turizm olgusuna yönelik tutumlarının hangi boyutlardan oluştuğunu belirleyebilmek için ölçekte yer alan önermelere faktör analizi uygulanmıştır. Yöre halkının turizme yönelik tutumlarının mesleklere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile ANOVA analizinden yararlanılmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 5’den araştırmaya katılanların % 54.5’inin erkek, % 45.5’inin kadın olduğu görülmektedir. Medeni durumlarına bakıldığında ise araştırmaya katılanların yaklaşık % 53’ünün bekar, % 47’sinin de evli olduğu gözlemlenmektedir. Eğitim durumu itibarıyla üniversite mezunu olanlar ilk sırada yer almakta (% 52) ve onları sırasıyla lise (% 24.2), ilköğretim (% 12.5) ve yüksek lisans mezunu olanlar (% 11.3) izlemektedir. Araştırmaya katılanların % 48.6 gibi büyük bir çoğunluğunun 18-27 yaş grubu içerisinde yer aldığı ve onları % 25.1 oranıyla 28-37 yaş grubu içerisinde yer alanların izlediği görülmektedir. 38-47 yaş grubunda yer alanların oranı % 19.4 olurken, 48-57 yaş grubunda olanların oranı % 5.5, 58 yaş ve üzerinde olanların oranı da % 1.4’dür.

Katılımcıların % 46.1’inin Isparta ili doğumlu olduğu, % 37’sinin de 20 yıldan daha fazla bir süredir Isparta’da yaşadığı görülmektedir. 1 ila 5 yıl arasında Isparta’da yaşamakta olanların oranı % 29.8 iken, 16 ila 20 yıl arasında bu ilde yaşamakta olanların oranı % 13.2’dir. Onları sırasıyla 6-10

yıl (% 9.3), 11-15 yıl (% 8.5) ve 1 yıldan daha az süredir (% 2.2) Isparta'da yaşamakta olanlar izlemektedir.

Araştırmaya katılanların % 31.6'sı öğrenci, % 19.3'ü özel sektör çalışanı, % 12.1'i devlet memuru, % 11.2'si esnaf, % 6.8'i akademisyen, % 6.8'i öğretmen, % 5.5'i ev hanımı, %1.5'i emekli ve % 5.2'i de diğer farklı meslek gruplarında yer almaktadır.

Tablo 5: Demografik Bulgular

Cinsiyet	n	%	Doğum Yeri	n	%
Kadın	357	45,5	Isparta	358	46,1
Erkek	428	54,5	Isparta Dışı	419	53,9
Toplam	785	100,0	Isparta'da Yaşama Süresi	n	%
Medeni Durum	n	%	1 yıldan az	17	2,2
Evli	370	47,1	1-5 yıl	231	29,8
Bekar	415	52,9	6-10 yıl	72	9,3
Toplam	785	100,0	11-15 yıl	66	8,5
Eğitim Durumu	n	%	16-20 yıl	102	13,2
İlköğretim	98	12,5	21 yıl ve üzeri	287	37,0
Lise	189	24,2	Meslek	n	%
Üniversite	406	52,0	Öğrenci	241	31,6
Yüksek lisans	88	11,3	Özel sektör çalışanı	147	19,3
Yaş	n	%	Devlet memuru	92	12,1
18-27 yaş	378	48,6	Esnaf	85	11,2
28-37 yaş	195	25,1	Akademisyen	52	6,8
38-47 yaş	151	19,4	Öğretmen	52	6,8
48-57 yaş	43	5,5	Ev Hanımı	42	5,5
58 yaş ve üzeri	11	1,4	Emekli	11	1,5
			Diğer	40	5,2

Tablo 6'da yer alan araştırma bulguları Isparta'da yaşayanların % 36.3'ünün Isparta'nın doğal ve kültürel zenginlikleri hakkında biraz, % 10'unun da çok az bilgi sahibi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu konuda hiç bilgi sahibi olmayanların oranı da % 2'dir. Bu bağlamda Isparta'da yaşayanların yaklaşık yarısının (% 48.3) buldukları ilin doğal ve kültürel zenginlikleri hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmaktadır. Isparta ili turizm potansiyelinin tanıtımında bazı eksik ve yetersizlikler olduğu şeklinde yorumlanabilecek bu durum, geleceğe ışık tutması açısından da önemli bir tespit niteliği taşımaktadır.

Tablo 6: Isparta'nın doğal ve kültürel zenginliklerini bilme düzeyi

	n	%
Çok iyi biliyorum	131	16,7
Biliyorum	274	34,9
Biraz biliyorum	285	36,3
Çok az biliyorum	79	10,1
Hiç bilmiyorum	16	2,0
Toplam	785	100,0

Isparta denince yöre halkının çok büyük bir çoğunluğunun (%65.4) aklına ilk gelen şeyin “gül” olduğu (%65.4) belirlenmiştir. Çok düşük bir oranla da olsa halı (% 9), üniversite (% 4), Eğirdir Gölü (% 2.3), Süleyman Demirel (% 2.3), Davraz (% 1.4), ve elma (% 1) yöre halkında “gül”den sonra Isparta'yı çağrıştıran unsurlar olarak sıralanmaktadır.

Tablo 7: Isparta denince akla ilk gelen

	n	%
Gül	506	65,4
Halı	70	9,0
Üniversite	31	4,0
Eğirdir Gölü	18	2,3
Süleyman Demirel	18	2,3
Davraz	11	1,4
Elma	8	1,0
Diğer	112	14,5

Isparta'yı çağrıştırmada ilk sırada yer alan “gül” , Isparta'da turizm denince dördüncü sırada yer almaktadır. Yöre halkında turizmle akla gelen ilk unsurun ise ”Davraz” olduğu (% 45.5), diğer bir ifadeyle kayak ve kış turizminin ön plana çıktığı Tablo 8’de görülmektedir. Yöre halkının turizmle bağdaştırdığı ikinci önemli bir potansiyel de Eğirdir Gölü'dür (% 32.8). Ancak yöre halkının % 6.7'sinin Isparta'da turizmi çağrıştıracak hiçbir unsur görememesi/hatırlayamaması da önemli bir bulgu olarak Tablo 8'e yansımaktadır.

Tablo 8: Isparta'da turizm denince akla ilk gelen.

	n	%
Davraz (Kış Turizmi-Kayak)	338	45,5
Eğirdir Gölü	244	32,8
Hiçbir şey	50	6,7
Gül	24	3,2
Yalvaç	15	2,0
Kanyon	12	1,6
Diğer	60	8,1

Tablo 9'daki bulgular da "Isparta-Turizm-Davraz" üçgenini genel anlamda destekler bir nitelik taşımaktadır. Nitekim yöre halkının çok büyük bir çoğunluğu (% 67.4) Isparta'da öncelikle kış turizmine ağırlık verilmesi gerektiğine inanmaktadır. Yöre halkına göre Isparta ili için öncelikle desteklenmesi gereken diğer turizm türleri ise sırasıyla dağ turizmi (% 45.7), yayla turizmi (% 30.2), inanç turizmi (% 24.7), eko-turizm (% 15), av turizmi (% 14.5), kongre turizmi (% 14.4) ve kuş gözlemciliğidir (% 9.4). Öte yandan meslek grupları itibarıyla bakıldığında (Tablo 6), akademisyenler Isparta'da öncelikle kongre turizmine (% 18.8), devlet memuru (% 22.6) ve emekliler (% 2.6) eko-turizme, esnaf (% 14.9) av turizmine, öğrenciler (% 35.3) dağ turizmine, özel sektör çalışanları (% 31.4) kuş gözlemciliğine, öğretmen (% 9.4), ev hanımı (% 7.8) ile diğer meslek grupları (% 9.4) da inanç turizmine öncelik verilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Tablo 9: Isparta'da ağırlık verilmesi gereken turizm türleri*

	n	%
Kış Turizmi	529	67,4
Dağ turizmi	359	45,7
Yayla Turizmi	237	30,2
İnanç Turizmi	194	24,7
Eko-turizm	118	15,0
Av Turizmi	114	14,5
Kongre Turizmi	113	14,4
Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji)	74	9,4
Diğer	55	7,0
*Katılımcılar birden fazla seçeneği işaretlenmiştir.		

Araştırmaya katılan yöre halkının turizme yönelik tutumlarını oluşturan boyutları belirleyebilmek için ölçekte bulunan 17 önerme faktör analizine tabi tutulmuştur. Faktör analizi sonucu beş faktör belirlenmiştir. Tablo 10'da faktör analizi sonucu elde edilen beş faktör ve bunlara ilişkin öz-değerler ve varyansı açıklama oranları ile birlikte ölçekte yer alan her bir maddenin hangi faktörle ilişkili olduğunu belirten faktör yük değerleri gösterilmiştir. Araştırma verilerine faktör analizi uygulayabilme koşulunu gösteren KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) değeri 0,830 düzeylerinde tatmin edici bir değer olarak hesaplanmıştır. Araştırma verilerinden anlamlı faktörler veya değişkenler çıkarılabileceğini gösteren küresellik derecesi de (Bartlett's Test of Sphericity) 2687,688 olarak hesaplanmış ve elde edilen bu değer 0,000 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

Faktör analizi sonucu elde edilen beş faktör toplam varyansın % 54,68'ni açıklamaktadır. Birinci faktör "Isparta Turizminin Sorunlar", ikinci faktör "Turizmin Isparta'ya Sağlayacağı Katkılar" üçüncü faktör "Turizm Geliştirme Stratejileri" dördüncü faktör "Isparta'nın Turizm Potansiyeli ve Kullanımı" ve son faktör olan beşinci faktör de "Festivaller ve Isparta" olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 10: Faktör Analizi

KMO	0,830				
Bartlett's Test of Sphericity	2687,688 p= 0,000				
Toplam varyansı açıklama oranı %	% 54,68				
Özdeğer	4,26	1,73	1,20	1,11	1,0
Varyansı Açıklama Oranı	%25,01	%10,17	%7,04	%6,55	55,91
Faktör 1: Isparta Turizminin Sorunları					
Isparta'nın turizmde önemli alt yapı sorunları bulunmaktadır.	,659				
Isparta/ Ispartalılar turizme yeterince önem vermemektedir.	,653				
Isparta halkı turizm konusunda bilinçsizdir	,641				
Isparta turizminin gelişmesi açısından ilin temel kuruluş ve birimleri arasında yeterli ve etkin bir dayanışma, işbirliği, iletişim ve koordinasyon yoktur.	,586				
Isparta'nın doğal ve kültürel zenginliklerinin tanıtımı yetersizdir	,532				
Faktör 2: Turizmin Isparta'ya Sağlayacağı Katkılar					
Turizm Isparta'nın ana gelir kaynağı olabilir.	,569				
Turizmin Isparta ekonomisine büyük katkı yapacağını düşünüyorum.	,525				
Turizmin Isparta'da istihdam olanaklarını arttıracağını düşünüyorum.	,519				
Isparta'nın gelişiminde turizm lokomotif rol oynayabilir.	,452				
Faktör 3: Turizm Geliştirme Stratejileri					
Turizm sadece "Turizm İl Müdürlüğü'nün" çalışmalarıyla başarılabilir bir iş değildir.	,750				
Turizmde başarı için halkın ve tüm kesimlerin katılımı gerekir.	,656				
Isparta'da turizmin gelişmesi için öncelikle turizm yatırımlarının artırılması gerekir.	,513				
Turizmin gelişmesi için Isparta'nın Antalya turizmiyle bütünleşmesi gerekir.	,455				
Faktör 4: Isparta'nın Turizm Potansiyeli ve Kullanımı					
Isparta ili turizm alanında zengin bir potansiyele sahiptir.	,646				
Isparta ili sahip olduğu turizm potansiyelini yeterince kullanamamaktadır.	,541				
Faktör 5: Festivaller ve Isparta					
Festivaller bir ilin tanıtımı ve gelişiminde önemli rol oynamaktadır.	,579				
Gül ve halı festivalinin Isparta ekonomisine önemli katkılar sağladığına inanıyorum.	,462				

Yöre halkı Isparta ilinin turizmde önemli altyapı sorunları olduğu noktasında görüş birliği içerisindedir ($\bar{x}=3.89$). Bu konuda özellikle emekli ($\bar{x}=4.08$), akademisyen ($\bar{x}=4.07$) ve öğretmenler ($\bar{x}=4.03$) diğer meslek gruplarına oranla çok daha yüksek bir kararlılık göstermektedirler. Tablo 11'de de görüleceği üzere Isparta'da turizme yeterince önem verilmediği de ortak bir görüş olarak öne çıkmaktadır ($\bar{x}=3.98$). Özellikle bu konuda emekliler ($\bar{x}=4.27$) ve öğrenciler ($\bar{x}=4.09$) çok yüksek bir kararlılık göstermektedir. Isparta halkının turizm konusunda bilinçsiz olduğu da ortak bir kanaat olarak Tablo 11'e yansımaktadır ($\bar{x}=3.91$). Emekli ($\bar{x}=4.08$) ve

(\bar{x} =4.12) öğrencilerin benzer bir kararlığı bu konuda da sergiledikleri dikkatlerden kaçmamaktadır. Araştırma sonuçlarına göre yöre halkı Isparta turizminin gelişmesi açısından ilin temel (önde gelen) kuruluş ve birimleri arasında yeterli ve etkin bir dayanışma, işbirliği, iletişim ve koordinasyonun olmadığını düşünmektedir (\bar{x} =3.82). Bu konuda özellikle öğretmen (\bar{x} =4.03), özel sektör çalışanı (\bar{x} =3.89), öğrenci (\bar{x} =3.87), esnaf (\bar{x} =3.85) ve akademisyenlerin (\bar{x} =3.82) yüksek bir kararlılık gösterdikleri dikkat çekmektedir.

Tablo 11: Isparta Turizminin Sorunları

		n	\bar{x}
Isparta'nın turizmde önemli alt yapı sorunları bulunmaktadır.	Emekli	11	4,08
	Akademisyen	52	4,07
	Öğretmen	52	4,03
	Öğrenci	241	3,95
	Özel Sektör Çalışanı	147	3,84
	Devlet Memuru	92	3,82
	Esnaf	85	3,78
	Ev Hanımı	42	3,73
	Diğer	40	3,87
	Toplam	762	3,89
<i>1: Hiç katılmıyorum 5: Tamamen Katılıyorum</i>			
Isparta/ Ispartalılar turizme yeterince önem vermemektedir.	Emekli	11	4,27
	Öğrenci	241	4,09
	Özel Sektör Çalışanı	147	3,93
	Akademisyen	52	3,92
	Devlet Memuru	92	3,92
	Ev Hanımı	42	3,90
	Esnaf	85	3,87
	Öğretmen	52	3,84
	Diğer	40	4,09
	Toplam	762	3,98
<i>1: Hiç katılmıyorum 5: Tamamen Katılıyorum</i>			
Isparta halkı turizm konusunda bilinçsizdir	Öğrenci	241	4,12
	Emekli	11	4,08
	Özel Sektör Çalışanı	147	3,94
	Akademisyen	52	3,90
	Öğretmen	52	3,88
	Esnaf	85	3,84
	Ev Hanımı	42	3,69
	Devlet Memuru	92	3,44
	Diğer	40	3,97
	Toplam	762	3,91
<i>1: Hiç katılmıyorum 5: Tamamen Katılıyorum</i>			

C.17, S.1 Yerel Halkın Isparta Turizmine Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma

		n	\bar{x}
Isparta turizminin gelişmesi açısından ilin temel kuruluş ve birimleri arasında yeterli ve etkin bir dayanışma, işbirliği, iletişim ve koordinasyon yoktur. <i>1:Hiç katılmıyorum</i> <i>5: Tamamen Katılıyorum</i>	Öğretmen	52	4,03
	Özel Sektör Çalışanı	147	3,89
	Öğrenci	241	3,87
	Esnaf	85	3,85
	Akademisyen	52	3,82
	Devlet Memuru	92	3,61
	Emekli	11	3,53
	Ev Hanımı	42	3,39
	Diğer	40	3,89
	Toplam	762	3,82
Isparta'nın doğal ve kültürel zenginliklerinin tanıtımı yetersizdir <i>1:Hiç katılmıyorum</i> <i>5: Tamamen Katılıyorum</i>	Emekli	11	4,19
	Öğrenci	241	4,19
	Akademisyen	52	4,17
	Özel Sektör Çalışanı	147	4,13
	Öğretmen	52	4,11
	Devlet Memuru	92	4,06
	Esnaf	85	3,96
	Ev Hanımı	42	3,93
	Diğer	40	4,47
	Toplam	762	4,13

Yöre halkının en belirgin şekilde ortak görüş içerisinde olduğu konulardan bir tanesi de Isparta'nın doğal ve kültürel zenginliklerinin tanıtımının yetersiz olduğu gerçeğidir ($\bar{x}=4.13$). Öğrencisinden ($\bar{x}=4.19$) akademisyenine ($\bar{x}=4.17$), emeklisinden ($\bar{x}=4.19$) devlet memuruna ($\bar{x}=4.06$) ve esnafına ($\bar{x}=3.96$) kadar Isparta'da yaşam süren her kesim ve her meslek grubu bu konuda yetersiz kaldığını düşünmekte ve daha aktif bir politika izlenmesi gerektiğine inanmaktadır.

Tablo 12: Turizmin Isparta'ya Sağlayacağı Katkılar

		n	\bar{x}
Turizm Isparta'nın ana gelir kaynağı olabilir. <i>1:Hiç katılmıyorum</i> <i>5: Tamamen Katılıyorum</i>	Emekli	11	3,63
	Ev Hanımı	42	3,50
	Özel Sektör Çalışanı	147	3,34
	Devlet Memuru	92	3,29
	Akademisyen	52	3,13
	Esnaf	85	3,11
	Öğretmen	52	2,90
	Öğrenci	241	2,65
	Diğer	40	3,32
	Toplam	762	3,06

		n	\bar{X}
Turizmin Isparta ekonomisine büyük katkı yapacağını düşünüyorum. <i>1:Hiç katılmıyorum</i> <i>5: Tamamen Katılıyorum</i>	Emekli	11	4,07
	Ev Hanımı	42	4,04
	Esnaf	85	3,95
	Akademisyen	52	3,86
	Özel Sektör Çalışanı	147	3,86
	Devlet Memuru	92	3,80
	Öğretmen	52	3,76
	Öğrenci	241	3,58
	Diğer	40	3,97
	Toplam	762	3,78
Turizmin Isparta'da istihdam olanaklarını arttıracığını düşünüyorum. <i>1:Hiç katılmıyorum</i> <i>5: Tamamen Katılıyorum</i>	Emekli	11	4,35
	Akademisyen	52	3,97
	Özel Sektör Çalışanı	147	3,94
	Esnaf	85	3,88
	Öğretmen	52	3,84
	Devlet Memuru	92	3,82
	Öğrenci	241	3,78
	Ev Hanımı	42	3,66
	Diğer	40	4,19
	Toplam	762	3,87
Isparta'nın gelişiminde turizm lokomotif rol oynayabilir. <i>1:Hiç katılmıyorum</i> <i>5: Tamamen Katılıyorum</i>	Emekli	11	3,87
	Özel Sektör Çalışanı	147	3,74
	Ev Hanımı	42	3,55
	Esnaf	85	3,47
	Öğrenci	241	3,46
	Öğretmen	52	3,37
	Devlet Memuru	92	3,36
	Akademisyen	52	3,28
	Diğer	40	3,90
	Toplam	762	3,52

Tablo 12'ye yansıyan bulgulara göre yöre halkı turizmin Isparta ekonomisine büyük katkı yapacağına genel anlamda inanmakla (\bar{x} =3.78) beraber, turizmin Isparta'nın ana gelir kaynağı olabileceği noktasında gerçekten tam bir karasızlık içerisinde olduğunu (\bar{x} =3.06) anlaşılmaktadır. Benzer şekilde yöre halkı turizmin Isparta'da istihdam olanaklarını arttıracığına inanmakta (\bar{x} =3.87), turizmin Isparta'nın gelişiminde lokomotif rol oynayacağı görüşüne daha temkinli yaklaşarak kısmen destek vermektedir (\bar{x} =3.52). Meslek grupları itibariyle bakıldığında ise turizmin Isparta'nın ekonomisine büyük katkı yapacağı ve ana gelir kaynağı olacağı görüşüne

özellikle emekli ve ev hanımlarının diğerlerine oranla daha büyük destek verdikleri belirlenmiştir. Turizmin Isparta'da istihdam olanaklarını arttıracığı düşüncesine emekli ($\bar{x}=4.35$), akademisyen ($\bar{x}=3.97$) ve özel sektör ($\bar{x}=3.94$) çalışanları önemli oranda destek verirken, turizmin Isparta'nın gelişiminde lokomotif rol oynayacağı görüşüne de en büyük destek emekli ($\bar{x}=3.87$), özel sektör çalışanı ($\bar{x}=3.74$) ve ev hanımlarından ($\bar{x}=3.55$) gelmektedir.

Tablo 13: Turizm Geliştirme Stratejileri

		n	\bar{x}
Turizm sadece "Turizm İl Müdürlüğü'nün" çalışmalarıyla başarılabilir bir iş değildir. <i>1: Hiç katılmıyorum</i> <i>5: Tamamen Katılıyorum</i>	Akademisyen	52	4,42
	Emekli	11	4,21
	Öğretmen	52	4,21
	Öğrenci	241	4,13
	Özel Sektör Çalışanı	147	4,06
	Ev Hanımı	42	3,90
	Esnaf	85	3,83
	Devlet Memuru	92	3,82
	Diğer	40	4,15
	Toplam	762	4,06
Turizmde başarı için halkın ve tüm kesimlerin katılımı gerekir. <i>1: Hiç katılmıyorum</i> <i>5: Tamamen Katılıyorum</i>	Emekli	11	4,47
	Öğretmen	52	4,42
	Ev Hanımı	42	4,35
	Esnaf	85	4,30
	Akademisyen	52	4,26
	Devlet Memuru	92	4,22
	Öğrenci	241	4,17
	Özel Sektör Çalışanı	147	4,10
	Diğer	40	4,28
	Toplam	762	4,22
Isparta'da turizmin gelişmesi için öncelikle turizm yatırımlarının artırılması gerekir. <i>1: Hiç katılmıyorum</i> <i>5: Tamamen Katılıyorum</i>	Öğretmen	52	4,17
	Esnaf	85	4,12
	Özel Sektör Çalışanı	147	4,06
	Devlet Memuru	92	4,02
	Emekli	11	4,00
	Öğrenci	241	3,97
	Akademisyen	52	3,88
	Ev Hanımı	42	3,85
	Diğer	40	4,05
	Toplam	762	4,02

	n	\bar{x}	
Turizmin gelişmesi için Isparta'nın Antalya turizmiyle bütünleşmesi gerekir. 1: Hiç katılmıyorum 5: Tamamen Katılıyorum	Emekli	11	3,87
	Devlet Memuru	92	3,83
	Esnaf	85	3,80
	Özel Sektör Çalışanı	147	3,73
	Ev Hanımı	42	3,66
	Öğretmen	52	3,55
	Öğrenci	241	3,49
	Akademisyen	52	3,47
	Diğer	40	3,77
	Toplam	762	3,64

Yöre halkının turizmin sadece "Turizm İl Müdürlüğünün" çalışmalarıyla başarılabilir bir iş olmadığı görüşünü destekledikleri ortaya çıkmaktadır (\bar{x} =4.06). Başta akademisyenler (\bar{x} =4.42) olmak üzere emekli (\bar{x} =4.21), öğretmen (\bar{x} =4.21), öğrenci (\bar{x} =4.13), özel sektör çalışanı (\bar{x} =4.06), ev hanımı (\bar{x} =3.90), esnaf (\bar{x} =3.83) ve devlet memurları (\bar{x} =3.82) gibi tüm kesimden insanların bu görüşte birleştikleri gözlemlenmektedir (Tablo 13). Ayrıca yöre halkının turizmde başarı için tüm kesimlerin ortak çaba ve desteğinin zorunlu olduğu görüşünde birleştikleri Tablo 13'e yansıyan değerlerden anlaşılmaktadır (\bar{x} =4.22).

Isparta'da turizmin gelişmesi için öncelikle turizm yatırımlarının artırılması gerektiği konusunda da yöre halkının hemfikir olduğu (\bar{x} =4.02) araştırmanın ortaya koyduğu çarpıcı sonuçlardan bir diğeridir. Turizmin gelişmesi için Isparta'nın Antalya turizmiyle bütünleşmesi gerektiği konusuna ise yöre halkının biraz daha temkinli yaklaştığı görülmektedir (\bar{x} =3.64). Emekli (\bar{x} =3.87), devlet memuru (\bar{x} =3.83) ve esnafın (\bar{x} =3.80) özellikle öğretmen (\bar{x} =3.55), öğrenci (\bar{x} =3.47) ve akademisyenlere (\bar{x} =3.47) oranla bu konuda daha olumlu ve destekleyici bir tutum izledikleri belirlenmiştir.

Tablo 14: Isparta'nın Turizm Potansiyeli ve Kullanımı

	n	\bar{x}	
Isparta ili turizm alanında zengin bir potansiyele sahiptir. F=5,966; sig. ,000	Akademisyen	52	3,78
	Öğretmen	52	3,78
	Esnaf	85	3,59
	Devlet Memuru	92	3,56
	Ev Hanımı	42	3,50
	Özel Sektör Çalışanı	147	3,49
	Emekli	11	3,36
	Öğrenci	241	3,07
	Diğer	40	4,00
	Toplam	762	3,44

C.17, S.1 Yerel Halkın Isparta Turizmine Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma

Isparta ili sahip olduğu turizm potansiyelini yeterince kullanamamaktadır. F=,769; sig. ,630	Emekli	11	4,00
	Ev Hanımı	42	3,85
	Akademisyen	52	3,82
	Öğrenci	241	3,81
	Özel Sektör Çalışanı	147	3,78
	Devlet Memuru	92	3,64
	Esnaf	85	3,61
	Öğretmen	52	3,61
	Diğer	40	3,86
	Toplam	762	3,76

Tablo 14'e bakıldığında genel olarak yöre halkının Isparta'nın turizm potansiyeli hakkında kararsız kaldığı ($\bar{x}=3.44$), yeterli bir bilgi düzeyine sahip olmadığı görülmektedir. Ancak meslek grupları itibariyle değerlendirildiğinde ise özellikle akademisyenlerin ($\bar{x}=3.78$) ve öğretmenlerin ($\bar{x}=3.78$) Isparta'nın turizmde zengin bir potansiyele sahip olduğu noktasında daha yüksek bir inanç taşıdıkları ön plana çıkmaktadır. Bu meslek gruplarını da sırasıyla esnaf ($\bar{x}=3.59$), devlet memuru ($\bar{x}=3.56$), ev hanımı ($\bar{x}=3.50$), özel sektör çalışanı ($\bar{x}=3.49$), emekli ($\bar{x}=3.36$) ve öğrenciler ($\bar{x}=3.07$) izlemektedir. Isparta ilinin turizmde zengin bir potansiyele sahip olup olmadığını değerlendirme noktasında meslek gruplarının gelir düzeyi, okuma, araştırma ve geziye zaman ayırabilme gibi bir dizi unsurun belirleyici olabileceği de gözlerden kaçırılmamalıdır.

Yöre halkı Isparta ilinin sahip olduğu turizm potansiyelini yeterince kullanamadığı noktasında ise genel anlamda görüş birliği içerisindedir ($\bar{x}=3.76$). Özellikle emekliler ($\bar{x}=4.00$) bu konuda daha yüksek bir kararlılık gösterirken, onları sırasıyla ev hanımı (3.85), akademisyen (3.82), öğrenci ($\bar{x}=3.81$), özel sektör çalışanı ($\bar{x}=3.78$), devlet memuru ($\bar{x}=3.64$), esnaf ($\bar{x}=3.61$) ve öğretmenler ($\bar{x}=3.61$) izlemektedir.

Tablo 15: Festivaller ve Isparta

	n	\bar{x}	
Festivaller bir ilin tanıtımı ve gelişiminde önemli rol oynamaktadır.	Öğrenci	241	4,17
	Özel Sektör Çalışanı	147	4,15
	Esnaf	85	4,10
	Ev Hanımı	42	4,07
	Emekli	11	4,00
	Öğretmen	52	3,96
	Devlet Memuru	92	3,93
	Akademisyen	52	3,82
	Diğer	40	4,05
	Toplam	762	4,08

	n	\bar{x}	
Gül ve halı festivalinin Isparta ekonomisine önemli katkılar sağladığına inanıyorum.	Ev Hanımı	42	4,07
	Özel Sektör Çalışanı	147	3,87
	Emekli	11	3,70
	Esnaf	85	3,66
	Öğrenci	241	3,65
	Devlet Memuru	92	3,44
	Akademisyen	52	3,39
	Öğretmen	52	3,36
	Diğer	40	3,88
	Toplam	762	3,67

Tablo 15’de görüleceği üzere yöre halkı festivallerin bir ilin tanıtımı ve gelişiminde önemli rol oynadığını düşünmektedir ($\bar{x}=4.08$). Bu konuda özellikle öğrenci ($\bar{x}=4.17$), özel sektör çalışanı ($\bar{x}=4.15$), esnaf ($\bar{x}=4.10$) ve ev hanımları (4.07) daha yüksek bir kararlılık içerisinde oldukları görülmektedir. Yöre halkı aynı düzeyde olmasa da “gül ve halı festivali”nin Isparta ili ekonomisine katkı sağladığına inanmaktadır ($\bar{x}=3.67$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan çıkarılabilecek temel sonuçlar;

- Isparta’da yaşayanların yaklaşık yarısının buldukları ilin doğal ve kültürel zenginlikleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığı,
- Isparta denince yöre halkının çok büyük bir çoğunluğunun aklına ilk olarak “gül” geldiği,
- Turizmle aklı gelen ilk iki unsurun ise ”Davraz” ve “Eğirdir Gölü” olduğu,
- Yöre halkının Isparta’da öncelikle kış turizmine ağırlık verilmesi gerektiğine inandığı ancak meslek gruplarına göre bu bakış açısının değiştiği,
- Isparta ili için en önemli üç sorun türünün işsizlik, hava kirliliği ile otopark ve trafik sorunu olarak değerlendirildiği,
- Yöre halkının Isparta’nın turizm potansiyeli hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığı,
- Yöre halkının Isparta ilinin sahip olduğu turizm potansiyelini yeterince kullanamadığını düşündüğü,
- Yöre halkının Isparta ilinin turizmde altyapı sorunları bulunduğunu düşündüğü,
- Yöre halkının Isparta turizminin gelişmesi açısından ilin temel (önde gelen) kuruluş ve birimleri arasında yeterli ve etkin bir dayanışma, işbirliği, iletişim ve koordinasyonun olmadığını düşündüğü,
- Yöre halkında Isparta’nın doğal ve kültürel zenginliklerinin tanıtımında yetersiz kaldığı düşüncesinin egemen olduğu,

- Yöre halkının turizmde başarı için tüm kesimlerin ortak çaba ve desteğinin zorunlu olduğuna inandığı,
- Yöre halkının Isparta'da turizmin gelişmesi için öncelikle turizm yatırımlarının artırılması gerektiğine inandığı,
- Yöre halkının turizmin Isparta ekonomisine büyük katkı yapacağı ve Isparta'da istihdam olanaklarını arttıracakını düşündüğü,
- Yöre halkının festivallerin ilin tanıtımı ve gelişiminde önemli rol oynadığı ve bu bağlamda “gül ve halı festivali”nin Isparta ili ekonomisine katkı sağladığına inandığı, şeklinde sıralanabilir.

Isparta'nın turizm potansiyeli ve kullanımı ile ilgili literatür taramasında, konuyla ilgili birçok makale, tebliğ, tezlerin yapıldığı görülmektedir. Yapılan her çalışmanın ortak vurgusu; Isparta'nın zengin bir turizm potansiyeline sahip olduğu fakat bu potansiyelin tam anlamıyla hayata geçirilmediği hususudur. Bunun yanından diğer ortak nokta mevcut turizm potansiyelinin hayata geçirilmesi karşısında, bölgenin ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda gelişeceği vurgusudur. Elde edilen bu sonuçlardan yapılan bu bilimsel çalışmaların, ilgili kurum ve kuruluşlarca ya yeterince anlaşılmadığı ya da sahiplenilmediği anlaşılmaktadır.

Bu çerçevede, “Gül-Davraz-Eğirdir Gölü” sac ayağının inanç turizmiyle desteklenmesi, kış turizmi, inanç turizmi, kongre turizmi ve ekoturizmin desteklenip geliştirilmesi, turizmdeki altyapı sorunlarının çözülmesi (çevre sorunları, hava kirliliği, otopark ve trafik, sosyal dinlenme ve rekreasyon alanlarının yetersizliği, ulaşım vb), turizme yönelik yatırımların artırılması, halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesi, turizmde daha etkin bir tanıtım ve pazarlama faaliyetinin geliştirilmesi, ilin önde gelen kuruluş ve birimleri arasındaki dayanışma, işbirliği, iletişim ve koordinasyonun daha etkin hale getirilmesi öncelikle yapılması gereken temel faaliyetler olarak sıralanabilir.

Isparta'nın Antalya'ya komşu olması ve ulaşım mesafesinin kısa olması Isparta için büyük bir fırsat oluşturmaktadır. Bu kapsamda Antalya'dan Isparta'ya mevcut turlar tekrardan yapılandırılarak ve genişletilerek inanç ve kültür turizmine yönelik turlar düzenlenebilir. Isparta'da inanç turizmine yönelik bir çok tarihi ve kültürel mekan bulunmaktadır. Bu mekanların çevrelerindeki konaklama ve rekreasyonel tesislerinin yetersiz olması ziyaretleri günü birlik seyahatlere yöneltmektedir. Bu eksikliklerin gidilmesiyle beraber, dini mekanların kazı ve restorasyon çalışmalarının genişletip hızlandırılması, dini mekanların ibadete açılması ve buralara din adamı tahsis edilmesi bölgeyi ziyaret eden turist sayısını ve geceleme oranlarını arttıracak çalışmalar olarak söylenir.

Sinema ve diziler bir bölgenin tanıtılmasında büyük bir etkiye sahiptir. Bu kapsamda 2023 Türkiye Turizm Stratejisi'nin tanıtım ve pazarlama stratejisinde “sinema sektörünün bir tanıtım aracı olarak kullanılması” yer almaktadır. Bu konu ile ilgili olarak Isparta ve çevresinde çekilecek dizi ve filmler bölgenin tanıtılması ve ziyaretçi sayısının artırılmasında yararlanılacak stratejilerden biri olabilir.

Bölgede uluslararası ve ulusal kongre, sempozyum ve fuar çalışmalarının artırılması, bölgenin yöresel özelliklerinin yansıtan ürünlerin üretilmesi ve teşvik edilmesi, bölgesel mutfağını öne çıkaran yiyecek ve içeceklerin üretilmesi, mimari ve tasarım açısından orijinallik taşıyan yapıların (Yalvaç Evleri) korunması ve restore edilmesi, festivallerin tanıtımının etkin hale getirilmesi ve bu faaliyetlere katılımın artırılması bölgenin gelişmesi ve kalkınmasını hızlandıracak faaliyetler olarak düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

1. Ceylan, S. (2004). “Yazılı Kanyon (Sütçüler, Isparta) Tabiat Parkı’nın Turizm Açısından Önemi Ve Kullanımı”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(8):59-82.
2. Ceylan, S. Ve Demirkaya, H. (2009). “Kış Turizmine Bağlı Olarak Gelişen Bir Kırsal Yerleşme: Çobanisa Köyü (Isparta)”, *Doğu Coğrafya Dergisi* 21: 79-94.
3. Çeken, H. (2004). “Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 10(2): 293-306.
4. Durgun, A. (2006). “Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü”, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
5. Isparta Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü İstatistikleri <http://www.ispartakulturturizm.gov.tr/> (15.03.2010)
6. Isparta Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, (2004), *Isparta İli 2004 Yılı Ekonomik ve Ticari Durum Raporu*, Isparta Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü Yayını, Isparta.
7. Kısa-Ovalı, P. (2007). “Kitle Turizmi Ve Ekolojik Turizmin Kavram, Mimari Ve Çevresel Etkiler Bakımından Karşılaştırılması”, *YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 2(2): 64-79.
8. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistikleri <http://www.kultur.gov.tr/> (15.03.2010)
9. Nayir, O. (2009). “Isparta Yöresi Korunan Doğal Alanlarında Ekoturizm Talep Ve Eğilimlerinin Belirlenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
10. Türkoğlu M., B. Gövdere ve Ç. Meydan (2005). “Isparta İli Turizminin Sorunları ve Çözüm Önerileri,” *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1):29-38.
11. Yavuz, A. ve Çiçek, S. (2009). “Isparta İlinin Vergi Gelirlerinin Analizi Yoluyla Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerine Bir İnceleme”, *Maliye Dergisi*, 157: 166-182.
12. Yılmaz, A. ve Şahin, K. (2009). “Samsun Şehri ve Yakın Çevresinde Turizm Ve Turist Algılaması”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(7): 345-358.